

Dôvodová správa
k informácii o príprave Regionálnej surovinovej politiky a o zámere spol. Tournigan
realizovať ťažbu uránu v lokalite Jahodná - Kurišková.

V súvislosti s vydaním viacerých článkov v poslednom období (Hospodárske noviny, Korzár, Nový čas), ktoré informujú o zámere kanadskej spol. Tournigan na základe výsledkov geologických prieskumov usilovať o otvorenie hlbínnej bane na ťažbu uránových a molybdénových rúd v lokalite Jahodná – Kurišková predkladáme nasledovnú informáciu, ktorá obsahuje návrh spracovania **Regionálnej surovinovej politiky** ako koncepcie KSK nakladania s nerastným bohatstvom a povinného podkladu záväznej časti územného plánu Košického samosprávneho kraja, umožňujúceho vymedziť **priestorové limity ťažby** (teda aj zákazy a obmedzenia ťažby v konkrétnych lokalitách) **v prípade takýchto zámerov.**

Spomínané články (najmä Nový Čas) obsahujú viaceré účelové tvrdenia spol. Tournigan. Údaj tejto spoločnosti v článku v Novom Čase o zásobách, cit. „... **rudy s obsahom uránu, ktorej** sa v ložisku nachádza takmer **15 – tis. ton...**“ je evidentne nesprávnou informáciou - **v rozpore** so samotnými **vlastnými výsledkami geologických prieskumov tejto spoločnosti**, zverejňovaných aj v deň podania tejto dôvodovej správy na jej webovej stránke <http://www.tournigan.com/s/Kuriskova.asp> a v NI 43-101 Technical Report on Resources Kuriskova Uranium Project Eastern Slovakia, (Technická správa o zásobách - Uránový projekt Kurišková, Východné Slovensko) publikovaných spol. SRK Consulting, (U.S.) Inc. Podľa týchto dokumentov sú **predpokladané zásoby uránovej rudy v tomto ložisku 4 568 000 ton.** Je krajne nepravdepodobné, že by došlo k tak diametrálnemu zníženiu odhadu zásob ložiska (**15 000 ton** v porovnaní so **4 568 000 ton**). Podľa prvotných výsledkov geologických prieskumov sa odhadovali zásoby ložiska minimálne v hodnote 1 200 000 ton.

Aj na základe konzultácií s odbornou verejnosťou považujeme ďalšie tvrdenia spol. Tournigan z uvedených článkov o vylúčení akéhokoľvek negatívneho vplyvu ťažby na životné prostredie, pretože sa bude uskutočňovať len **v podzemí za účelové.**

Podľa vyjadrených stanovísk nie je totiž napr. možné v podzemí umiestniť vyťaženú uránovú rudu v objeme **4 568 000 ton v nakyprenom tvare, teda v objeme väčšom, aký mala pred vyťažením.** Z tejto horniny sa predpokladá extrahovať urán - podľa odborných odhadov sa predpokladá zužitkovať cca 3 % z objemu tejto vyťaženej horniny, čiže vyťažená hornina v rozsahu cca **97 %** jej objemu je **banským odpadom.** Aj v prípade zavážania tohto banského odpadu do vyťažených priestorov (ďalšie tvrdenie spol. Tournigan), sa tento zámer dá realizovať len **postupne**, v dôsledku čoho sa bude musieť uránová ruda umiestňovať **aj na povrchu.**

Budovanie rozsiahlych priestorov v podzemí na umiestnenie vyťaženej uránovej rudy je nevhodné v dôsledku nestabilných podmienok geologického prostredia – aj samotné hodnotenia geologických prieskumov spol. Tournigan konštatujú, že sa jedná o prostredie s rozsiahlymi zlomami a s poréznu horninou. Zároveň investície do sanácie tohto územia a do budovania rozsiahlych kaverien (úložných priestorov) v podzemí by boli tak vysoké, že by veľmi výrazne zvýšili náklady výstavby bane. Táto skutočnosť by určite ovplyvnila aj jej rentabilnosť (svetové ceny uránu klesli v poslednom období o 2/3 jeho pôvodných cien).

Hlušinu uránovej rudy je možné umiestňovať na povrchu buď v predchádzajúcich 2 rokoch navrhovanom území dobývacieho priestoru (navrhovaný rozsah je totožný so súčasným chráneným ložiskovým územím), ktoré zasahuje do **ochranného pásma vodných zdrojov pitnej vody Čermel' (PHO II.stupňa)**, zásobujúceho severnú časť mesta Košice, resp. v mieste vyústenia bane – predpokladajú sa lokality v katastri obcí Nižný, Vyšný Klatov, vo vzdialenosti cca 500 m až 1 km **od ďalšieho významného zdroja pitnej vody –**

vodohospodárskeho diela Bukovec. Za nevhodné považujeme aj ďalšie možné riešenie – časť objemu rádioaktívneho odpadu zaväzať do priestorov bane **Bankov** (v blízkosti minigolfového ihriska), teda do ďalšej lokality v blízkosti mesta Košíc, ktoré má **mimoriadny rekreačný význam pre jeho obyvateľov.**

Uvedená hlušina je rádioaktívnym odpadom s nesporným negatívnym účinkom na životné prostredie. Urán je rádioaktívny prvok a pri jeho rozpade vzniká pre ľudské zdravie veľmi nebezpečný plyn **radón**. V prípade umiestnenia banského odpadu na povrchu sa reálne zvýšia prízemné hodnoty radónu – aj v okolí ďalších rekreačných zariadení (cca 1 km od ložiska je lyžiarske stredisko Jahodná, priamo cez územie ložiska vedie turistický chodník Košice - Jahodná). Zároveň pri umiestnení hald banského odpadu na povrchu vzniká aj následná primárna a sekundárna prašnosť (ktorá môže byť aj rádioaktívna) a ovplyvní sa kvalita povrchových a podzemných vôd. Všetky prevládajúce vetry a toky smerujú z Jahodnej do mesta Košice.

Vyjadrenia spol. Tournigan v uvádzaných článkoch o vylúčení negatívnych vplyvov banskej činnosti v predmetnom ložisku majú len mediálny význam - v záujme zmeny doposiaľ ostro odmietavého postoja verejnosti k tomuto zámeru (petíciu proti ťažbe uránu v lokalite Jahodná podpísalo k dnešnému dňu **80 879 občanov**).

V tejto súvislosti, je potrebné zdôrazniť, že riziká ťažby uránu na okolité životné prostredie v ložisku Jahodná- Kurišková sú nesporné. Vyhodnotiť definitívne tieto riziká a vhodnosť banskej činnosti na predmetnom území je možné len po posúdení konkrétneho projektu, obsahujúceho **spôsob dobývania uránu** v predmetnom ložisku. Takýto projekt doposiaľ zo strany spol. Tournigan, resp. jej dcérskej spoločnosti Ludovika Energy, s.r.o.so sídlom v Banskej Bystrici, (ktorá tieto aktivity v súčasnosti pripravuje) **predložený nebol.**

Zaroveň je potrebné zdôrazniť, že v prípade posudzovania uvedeného projektu je potrebné použiť špeciálnu metodiku procesu posudzovania vplyvov navrhovanej banskej činnosti na životné prostredie podľa zák. č. 24/2006 Z.z..V minulosti takto posudzovaný zámer dcérskej spoločnosti spol. Tournigan (v tom čase Kremnica Gold, s.r.o.) určiť dobývací priestor v lokalite Jahodná- Kurišková bol zastavený pre nedodanie podkladov zo strany tejto spoločnosti.

V tejto spojitosti upozorňujeme, že v prípade predloženia projektu ťažby v predmetnom území v procese posudzovania vplyvov na životné prostredie bude potrebné upriamiť pozornosť aj na nasledovné skutočnosti :

Predmetné ložisko uránu Jahodná – Kurišková je **umiestnené v centre Chráneného vtáčieho územia Európskeho významu Volovské vrchy** a na hranici ďalšieho **Chráneného územia Európskeho významu Stredné Pohornádie** (Natura 2000). Obe tieto územia sú zaradené do Národného zoznamu chránených území Európskeho významu. Slovenská republika sa zaviazala voči Európskemu spoločenstvu zabezpečiť ochranný režim týchto území. Uskutočňovanie banskej činnosti v predmetnej lokalite by nesporne narušilo ochranu týchto území.

Smernica Rady Európskeho spoločenstva č. 92/43/EHS z 21.5.1992 o ochrane biotopov, voľne žijúcich živočíchov a voľne rastúcich rastlín a Smernica Rady č. 79/409/EHS z 2.4.1979 o ochrane voľne žijúcich vtákov v platnom znení, na základe ktorých boli ustanovené tieto chránené územia a ich ochranný režim boli **transponované do právneho poriadku Slovenskej republiky**. Podľa znenia čl. 7 bodu 2 Ústavy SR **majú tieto smernice ako právne záväzné akty Európskeho spoločenstva prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky – teda aj pred zák. č. 44/1988 Zb. o ochrane a využívaní nerastného bohatstva (banský zákon),** pokiaľ by sa v konaniach podľa tohto predpisu banskou štátnou správou malo uprednostniť využitie tohto ložiska uránu na jeho dobývanie.

Zároveň je územie ložiska uránu Jahodná – Kurišková súčasťou územia Jahodná, ktoré podľa **VZN Košického samosprávneho kraja č. 6/2008, schváleného 27.10.2008** o

určení aglomerácie pre účely spracovania strategickej hlukovej mapy a akčných plánov ochrany pred hlukom má byť vzhľadom na jeho rekreačný charakter chránené pred účinkami zvýšenej hlučnosti. Je nesporné, že aj v prípade prevádzkovania hlbínnej bane by sa neporovnateľne zvýšila hlučnosť v tomto prostredí.

Zachovanie využitia predmetného územia Jahodnej na rekreačnú činnosť a ochranu prírody vzhľadom na jej **nadregionálny význam pre cestovný ruch** vyplýva aj **územného plánu Veľkého územného celku Košického kraja, z jeho záväznej a smernej časti a z ďalších rozvojových dokumentov KSK.**

Všetky stanoviská KSK, ktoré boli doposiaľ vydané v tejto súvislosti konštatovali nutnosť zachovania rekreačného využitia Jahodnej bez zmien a nesúhlasili s banskou činnosťou na tomto území.

K tvrdeniu spol. Tournigan z článku (Hospodárske noviny), že dobývaním uránu z ložiska sa vytvoria zásoby na dodávku uránu pre potreby jadrovej energetiky SR je potrebné uviesť, že jadrová energetika SR **nepotrebuje urán, ale jadrové palivo** do jadrových elektrární. Aj podľa samotného článku jadrové palivo v Európe vyrába z **obohateného** uránu len ruská firma Tvel a francúzsky energetický gigant **Elektricité de France**, ktoré majú zabezpečené dodávku uránu na výrobu jadrového paliva **z vlastných zdrojov**. V prípade dodávky jadrového paliva do našich atómových elektrární počas doby ich existencie zo Sovietskeho zväzu, resp. z Ruska neboli problémy s prevádzkovaním týchto zariadení pre **nedostatok uránu z tejto krajiny** na výrobu jadrového paliva.

Zastávame názor, že záujmom spol. Tournigan je zabezpečiť banské právo (mining licence) na toto ložisko, ktoré vzniká určením dobývacieho priestoru. Nadobudnutie banského práva zvýši portfólio akcií tejto spoločnosti a posilní jej pozíciu na svetových burzách cenných papierov. Zároveň je banské právo obchodne prevoditeľné na iné subjekty podľa **trhovej hodnoty ložiska**. Spol. Tournigan nepopiera, že hľadá strategického investora, resp. že sa bude len spolupodieľať (nie je jasné v akom rozsahu) so strategickým investorom na výstavbe bane a ťažby uránu. V dôsledku uvedeného je zrejmé, že v prípade, ak spol. Tournigan bude pôsobiť len ako developerská organizácia, nepreberie zodpovednosť za dôsledky ťažby uránu na obyvateľov a životné prostredie.

V tejto súvislosti upriamujeme pozornosť na skutočnosť, že poplatky za užívanie dobývacieho priestoru sú absurdne nízke. Za km² dobývacieho priestoru (aký je rozsah územia ložiska) platí banská organizácia len 20 000,- Sk ročne.

Regionálna surovinová politika.

S prihliadnutím na vyššie uvedené skutočnosti je potrebné **zotrvať na doterajších negatívnych stanoviskách KSK** k zámeru ťažby uránu v lokalite Jahodná – Kurišková, vychádzajúcich zo schváleného územného plánu, ďalších rozvojových dokumentov a všeobecne záväzných predpisov KSK - v prípade ďalších rokovaní a potreby vydávania vyjadrení k tejto problematike.

Potreba týchto vyjadrení bude naliehavá v najbližšom období. S vysokou pravdepodobnosťou spol. Tournigan prostredníctvom svojej dcérskej spoločnosti Ludovika Energy s.r.o. požiada o **určenie dobývacieho priestoru v predmetnej lokalite** v roku 2009 vzhľadom na ukončenie prieskumov na tomto území, ktoré aj podľa stanovísk Tourniganu sa očakáva v najbližšom období. V prípade ak by tak táto spoločnosť neurobila v lehote do 6 mesiacov od posúdenia a schválenia záverečnej správy o týchto prieskumoch na MŽP, v zmysle § 24 ods. 2 banského zákona **stratila by prednostné právo na podanie návrhu na určenie dobývacieho priestoru a musela by sa zúčastniť výberového konania.**

Zároveň na **základe platného uznesenia vlády SR č. 722 zo 14.7.2004 o Aktualizácii surovinovej politiky SR** je potrebné podľa bodu 11. Opatrení Aktualizácie

surovinovej politiky SR rozpracovať aktualizovanú surovinovú politiku SR do konkrétnych podmienok regiónov a použiť ju ako povinný podklad **záväznej časti** územných plánov regiónov. Regionálna surovinová politika KSK, teda koncepcia samosprávneho kraja v oblasti nakladania s nerastnými surovinami môže v súlade s odporúčaním **bodu IX.3 Aktualizácie surovinovej politiky SR časť Územné plánovanie (str. 23)** ako súčasť záväznej časti územného plánu stanoviť aj **priestorové limity ťažby nerastných surovín** (ako uvádzame vyššie - **zákazy a obmedzenia**) v konkrétnych oblastiach. Zo skúseností z posledného obdobia by takéto priestorové limity ťažby mohli byť stanovené okrem územia Jahodnej aj v Tokajskej oblasti, na území vyhlásených národných parkov Slovenský raj a Slovenský kras.

Regionálnu surovinovú politiku schvaľuje uznesením Zastupiteľstvo KSK na základe pripraveného dokumentu. V súčasnosti majú schválené regionálne surovinové politiky Trenčiansky samosprávny kraj, Nitriansky samosprávny kraj a Banskobystrický samosprávny kraj. Prípravu dokumentu zabezpečili na základe výberového konania obvykle pobočky Štátneho geologického ústavu Dionýza Štúra v príslušnom kraji.

Regionálna surovinová politika je významným dokumentom, ktorý okrem koncepčného a záväzného usmernenia nakladania s nerastnými surovinami hodnotí aj odbytové možnosti nerastných zdrojov, toky tovarov, možnosť využitia ukončených banských diel na iné účely. V prípade KSK je možné **koncepčne zhodnotiť aj využitie geotermálnych vrtov a zdrojov minerálnych vôd**, ktorých má tento kraj popri ložiskách nerastných surovín najviac zo všetkých krajov na území SR.

Regionálna surovinová politika môže predstavovať aj podklad pre zásobník projektov z tejto oblasti, podávaných v rámci grantových schém finančnej pomoci štrukturálnych fondov EÚ.

Regionálna surovinová politika sa navrhuje pripravovať v roku 2009 a následne schváliť v rámci zmien a doplnkov záväznej časti územného plánu Veľkého územného celku Košického kraja.

Košice 3.12.2008

Pripravil: JUDr. Jozef Šuchta, vedúci legislatívneho referátu Právneho odboru
Ing. Arch. Anna Mareková, vedúca odboru územného plánovania